

Budućnost jezika i jezik budućnosti

Postojanje velikog broja jezika i još većeg broja dijalekata na svetu sprečava pravilnu i istinsku komunikaciju među ljudima, pa samim tim i pravo i potpuno razumevanje govornika različitih jezika. Prevođenje sa jednog na drugi jezik bez ikakvog gubitka u značenju je skoro nemoguće. Nije slučajno što legenda o Vavilonskoj kuli na višejezičnost gleda kao kaznu čiji je cilj sprečavanje razumevanje među ljudima.

Potreba za zajedničkim, univerzalnim jezikom koji bi narodi koristili i tako imali nesputanu komunikaciju postoji koliko i sama spomenuta legenda. Mnogi su krenuli od ideje da naprave jednostavan jezik koji bi bio sačinjen od različitih jezika koji su u datom trenutku bili dominantni ili pak imali veliki broj govornika. Tako je bavarski sveštenik Martin Schleyer u 19. veku napravio prvi ozbiljni pokušaj da konstruiše jezik koji bi bio korišćen svuda na svetu tako što je uzeo delove leksičkog i gramatičkog korpusa nemačkog, engleskog i francuskog jezika i tako stvorio Volapuk. No, teška gramatička pravila, flektivni završeci nalik latinskom jeziku, kao i komplikovano izgovaranje određenih glasova su onemogućili širenje jezika, te ga je kasnije istisnuo drugi konstruisani jezik – Zamenhofov Esperanto – čija je struktura tako jednostavna da se osnovna pravila mogu naučiti za samo jedan dan. Uprkos tome, konstruisani, veštački jezici ma koliko jednostavni bili, nikada ne mogu biti toliko dominantni i dostupni koliko prirodni jezik, jezik koji dete usvaja od svojih roditelja od trenutka rođenja.

Danas je engleski dominantan jezik u čitavom svetu. Statistički gledano, u ovom trenutku svaka treća osoba na svetu govori engleski. No, bojazan da će engleski istisnuti, pa čak i iskoreniti sve ostale jezike je ishitrena – nemoguće je sprečiti i nešto tako intimno i spontano kao što je maternji jezik koji roditelji koriste kada komuniciraju sa svojom decom. Takođe, retko ko bi olako prihvatio gubitak tolikog broja drugih jezika, jer činjenica da ljudi svoje misli i emocije izražavaju na nekoliko hiljada različitih jezika sama po sebi predstavlja zadovoljstvo i neizmernu radost. Mali je broj onih koji bi pristali na gubitak te jezičke raznovrsnosti. Sveprisutnost engleskog, bar za sada, predstavlja samo potrebu da se njime sporazumevaju govornici različitih maternjih jezika, dok ti isti govornici nastavljaju da svakodnevno koriste lokalne, tj. svoje jezike unutar svojih zajednica.

Međutim, neosporno je da jezički sistem u čitavom svetu prolazi kroz veoma brze promene usled savremenih demografskih trendova, razvoja tehnologije i globalne komunikacije. Ove promene su vidljive kako u usmenom, tako i u pisanom obliku jezika. Većina lingvista se slaže da trenutno postoji oko 6000 živih jezika, ali i da je, nažalost, oko 90 procenata tih jezika osuđeno na izumiranje. Procenjuje se da će većina tih jezika nestati već kroz stotinak godina, što kazuje da je možda baš u ovom trenutku jedan od tih jezika prestao da postoji, tj. izgubio svoje nosioce, svoje govornike. Postoje veliki naponi da se mnogi nestajući jezici održe i spasu. Mnoge zajednice, kao što je slučaj u Irskoj, jezik svojih predaka na decu prenose isključivo u školama, dok van škole oni koriste drugi, konkretno engleski jezik. Čini se da je jedini delotvoran način da se jezici predaka održe zapravo uprošćavanje kako vokabulara, tako i pojednostavljenje gramatike.

Globalne i nagle promene u demografskim strukturama (biološkim, socio-ekonomskim i intelektualnim) jesu jedan od uzročnika krize u kojoj se današnji jezik nalazi. No, dok stariji, ruralni jezici, oni sa malim brojem govornika na jednoj strani nestaju, na drugoj strani nastaju urbani hibridni jezički oblici koji održavaju drugačiji vid globalnog jezičkog diverziteta. Veliki gradovi, megalopolisi, su mesta gde dolazi do mešanja više jezika i gde je promena jezičke strukture veoma brza, tako da za vremenski period od samo dve ili tri generacije može doći do stvaranja hibridnih jezika. Odlika svakog megalopolisa – u budućnosti će takvi gradovi biti sve brojniji i rašireniji – jeste mnoštvo nacija, mnoštvo kultura, a samim tim i mnoštvo jezika. U želji da komuniciraju, deca imigranata koji govore različite jezike su primorana da se međusobno sporazumevaju koristeći jednostavnu i veoma labavu gramatičku strukturu jezika svoje nove države, pritom koristeći često deformisanu leksiku jezika svojih roditelja. Lingvisti još uvek nemaju jedinstven termin za ovakve različite vrste govora, ali ovaj fenomen mnogo podseća na kreolske jezike koji su se razvili u 17. i

18. veku na kolonijalnim plantažama usled kontakta između grupa koje su dolazile sa različitih govornih područja i samim tim govorile potpuno različitim, međusobno nerazumljivim jezicima.

Po svoj prilici, engleski će i dalje biti najuticajniji jezik na svetu, ali će se taj uticaj svesti ponajpre na stvaranje generacija bilingvalnih i multilingvalnih govornika na globalnom nivou. Sam engleski će pretrpeti mnoge promene koje čekaju i preostalih 10 procenata jezika koji će opstati – potpuno pojednostavljavanje gramatičkog jezgra i jako prisustvo leksike drugih jezika. No, ovakva budućnost jezika nikako ne treba da se protumači kao nazadovanje jezika. Jezik sledi evolutivne principe baš kao i živi organizmi – on će biti optimizovan i prilagođen vremenu i prostoru u kome se koristi, te će omogućiti neuporedivo bolje, verodostojnije i samim tim i intimnije razumevanje ljudi koji će ga koristiti paralelno sa svojim maternjim. Uprkos tome što će se svesti na desetinu današnjih jezika, jezici budućnosti, naročito u svojoj govornoj formi, će biti mnogo lakši za učenje i razumevanje, čime će omogućiti bržu i jednostavniju komunikaciju, što zapravo i jeste svrha njihovog postojanja.

Piše: Davor Pančić

izvor: <http://popsci.rs/buducnost-jezika-i-jezik-buducnosti/> (popular science)

1. Kako se zvao prvi veštački univerzalni jezik? _____
2. Koji su bili njegovi nedostaci? _____
3. Na koji način neke zajednice pokušavaju da sačuvaju jezik svojih predaka? _____

4. Zašto neki jezici nestaju? _____

5. Šta je engleskom jeziku obezbedilo njegovu dominantnu poziciju? _____

НОВЕ РЕЧИ И ИЗРАЗИ:

говорник	<i>претрпети промене</i>
спречавање, спречавати	неспутан
сачинити	изражавати
<i>или пак</i>	разноврсност
покушај	свеприсутност
флективан	неоспорно
завршетак	одумирање
<i>упркос томе</i>	стотин-ак, десет-ак,...
<i>ма колико било</i>	олако
усвојити	делотворан
особа	упрошћавање
бојазан	бројан
истиснути	раширен
искоренити	лабав
исхитрен	говорно подручје
олако	утицајан
чињеница	језгро
<i>по свој прилици</i>	назадовање